

- SZAFER W., KULCZYŃSKI S. & PAWŁOWSKI B. 1953. Rośliny polskie. xxviii + ss. 1020. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – *Wiad. Bot.* **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZALEWSKA-GAŁOZ J. 2001. *Potamogeton filiformis* i *P. pectinatus* (*Potamogetonaceae*) w Polsce. – *Fragm. Flor. Geobot. Ser. Polonica* **8**: 79–91.
- MARCIN NOBIS i RENATA PIWOWARCZYK, *Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; nobis@fagus.ib.uj.edu.pl; piwowr@fagus.ib.uj.edu.pl*

Przyjęto do druku: 19.07.2002 r.

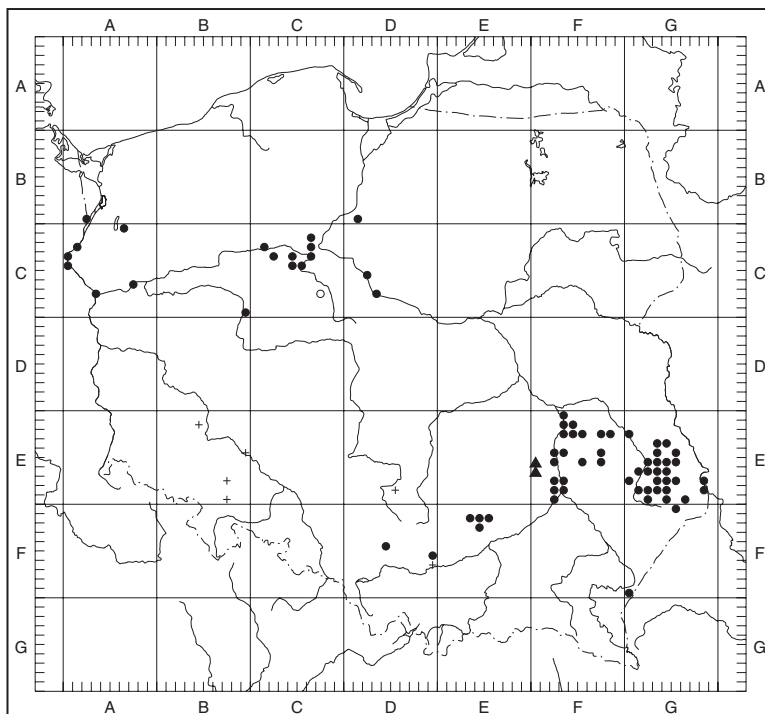
***Linosyris vulgaris* (Asteraceae) na Przedgórzu Hżeckim (Wyżyna Małopolska)**

Linosyris vulgaris Cass. jest jedną z rzadszych roślin występujących w Polsce. Należy do grupy gatunków reprezentujących element łącznikowy środkowoeuropejsko-pontyjsko-pannoński (MEUSEL & JÄGER 1992) i osiagających u nas północny kres zasięgu. Gatunek ten związany z murawami kserotermicznymi i ciepłolubnymi zaroślami, jest charakterystyczny dla klasy *Festuco-Brometea* (MATUSZKIEWICZ 2001). Obecnie występuje na zaledwie kilkudziesięciu stanowiskach w Polsce, głównie na Wyżynie Lubelskiej, Wyżynie Małopolskiej, Kotlinie Płockiej i w Dolinie Dolnej Odry (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Z powyższych względów zamieszczono go na liście gatunków objętych ochroną ścisłą.

Na Przedgórzu Hżeckim (KONDRACKI 2001) w latach 2000–2001 odkryto dwa stanowiska tej rzadkiej rośliny. Są to pierwsze notowania *Linosyris vulgaris* na tym obszarze. Najbliższe im stanowiska leżą na Wyżynie Sandomierskiej. Są to: Dwikozy, Gałkowice Ocin, Kichary i Winiary (GŁAZEK 1968) oraz kilka stanowisk odnotowanych z przyległej, od strony wschodniej, doliny Wisły (KUCHARCZYK 2001).

Obydwa nowe stanowiska zlokalizowane są na zboczach doliny Kamiennej. Pierwsze z nich znajduje się w miejscowości Podgrodzie, na pograniczu Wyżyny Sandomierskiej i Przedgórza Hżeckiego, kwadrat ATPOL (o boku 2,5 km – ZAJĄC 1978) – **FE60 33** (Ryc. 1). Usytuowane jest na wschodniej, wysokiej i stromej krawędzi doliny Kamiennej zbudowanej z utworów lessowych i wychodni wapieni jurajskich. Populacja liczy tu kilkadziesiąt osobników, które rosną w strefie kontaktowej między bogatą florystycznie kserotermiczną murawą naskalną (rząd *Festucetalia valesiaca*, zespół *Festucetum palentis*) a ciepłolubnymi zaroślami (*Peucedano cervariae-Coryletum*).

W odległości kilkudziesięciu metrów od tego płatu rosną inne rzadkie i zagrożone gatunki, jak: *Stipa pulcherrima*, *S. capillata*, *Adonis vernalis*, *Orthanta lutea*, o których

Ryc. 1. Rozmieszczenie *Linosyris vulgaris* Cass. w Polsce według ZAJĄC & ZAJĄC (2001), uzupełnione przez autorów. ▲ – nowe stanowisko; ● – niezróżnicowane stanowisko; ○ – stanowisko synantropijne; + – stanowisko zanikłe.

Fig. 1. Distribution of *Linosyris vulgaris* Cass. in Poland after ZAJĄC & ZAJĄC (2001), supplemented by the authors. ▲ – new station; ● – undiversified station; ○ – synantropic station; + – extinct station.

wzmianki znajdujemy już w pracach DZIUBAŁTOWSKIEGO (1922) i GŁAZKA (1968, 1977). W związku z tym postuluje się zabezpieczenie tego cennego terenu w formie rezerwatu przyrody lub użytku ekologicznego.

Drugie stanowisko tej interesującej rośliny stwierdzono na stromej lessowej krawędzi doliny Kamiennej (o ekspozycji południowej) w Bałtowie, w odległości 150 m na NE od młyna (kwadrat ATPOL **FE50 23**). Powierzchnia płatu ograniczona jest od południa urwistą, lessowo-wapienną ścianą, od wschodu i zachodu wciosami erozyjnymi, a od północy lasiem sosnowo-dębowym. *Linosyris vulgaris* tworzy tu kilkadziesiąt luźno rozrzuconych kęp wśród średnio zwartej murawy kserotermicznej (*Festuco-Brometea*) zdominowanej przez *Carex humilis*. Dane florystyczne z tego odcinka doliny Kamiennej znajdują się w pracy GŁAZKA (1976), który podaje m. in. *Stipa joannis*, *Carex humilis* i *Cerasus fruticosa*. W związku z tym, że nieopodal stanowiska jest położona wieś i przebiegająca droga, słusznym wydaje się podjęcie działań w celu objęcia tego stanowiska ochroną. Postuluje się uznanie tego obiektu za użytek ekologiczny.

Skład florystyczny płatów z *Linosyris vulgaris* ilustrują zamieszczone poniżej zdjęcia fitosocjologiczne. Nazwy łacińskie roślin przyjęto za MIRKIEM i in. (1995).

Zdj. nr 1. 25.08.2001; 200 m na E od Podgrodzia; nachylenie 15°, ekspozycja SW, pokrycie w warstwach: B-20%, C-70%, D-znikomo; Pow. zdj. – 20 m²; liczba gatunków – 40. **B:** *Berberis vulgaris* 1, *Quercus robur* +, *Corylus avellana* +, *Rhamnus cathartica* +; **C:** *Brachypodium pinnatum* 1, *Veronica spicata* 1, ***Linosyris vulgaris*** 1, *Salvia pratensis* 1, *Festuca pallens* 1, *Allium montanum* +, *Melampyrum nemorosum* +, *Anthericum ramosum* +, *Scabiosa columbaria* +, *S. ochroleuca* +, *Cotoneaster integerrima* +, *Echium vulgare* +, *Potentilla arenaria* +, *Thymus marschallianus* +, *Stachys recta* +, *Stipa capillata* +, *Seseli annuum* +, *Vincetoxicum hirundinaria* +, *Lotus corniculatus* +, *Peucedanum cervaria* +, *Dianthus carthusianorum* +, *Centaurea rhenana* +, *Thalictrum minus* +, *Filipendula hexapetala* +, *Euphorbia cyparissias* +, *Medicago falcata* +, *Carex caryophyllea* +, *Acinos arvensis* +, *Lembotropis nigricans* +, *Aster amellus* +, *Helianthemum ovatum* +, *Galium boreale* +, *Asperula cynanchica* +, *Asplenium ruta-muraria* +, *Berteroa incana* +; **D:** *Bryum* sp., *Brachythecium mildenianum*, *Tortella tortuosa*, *Homalothecium* sp., *Abietinella abietina*.

Zdj. nr 2. 20.08.2001; 70 m na NE od Bałtowa; nachylenie 40°, ekspozycja S, pokrycie w warstwach: A-15%, B-10%, C-80%, D: znikomo; Pow. zdj. – 30 m²; liczba gatunków – 28. **A:** *Pinus sylvestris* 1, *Acer pseudoplatanus* +, *Fagus sylvatica* +, *Frangula alnus* +; **B:** *Berberis vulgaris* +, *Rosa canina* +, *Frangula alnus* +, *Robinia pseudacacia* +, *Juniperus communis* +; **C:** *Carex humilis* 2, *Lotus corniculatus* 1, *Festuca ovina* 1, *Agrimonia eupatoria* 1, *Euphorbia cyparissias* 1, *Salvia verticillata* 1, *Thymus marschallianus* 1, *Hieracium pilosella* 1, ***Linosyris vulgaris*** 1, *Peucedanum cervaria* +, *Fragaria vesca* +, *Thalictrum minus* +, *Stachys recta* +, *Clinopodium vulgare* +, *Pimpinella saxifraga* +, *Origanum vulgare* +, *Gallium mollugo* +, *Scabiosa ochroleuca* +, *Brachypodium pinnatum* +. **D:** *Catharina undulata*, *Polytrichum commune*, *Bryum* sp., *Abietinella abietyna*, *Homalothecium* sp., *Eurhynchium hians*, *Bryum* sp.

Opisane stanowiska nie są bezpośrednio zagrożone, istnieje jednak potencjalna możliwość ich zniszczenia, gdyż tereny te są penetrowane przez miejscową ludność, a także znajdują się w sąsiedztwie wsi i dróg.

Summary. *Linosyris vulgaris* (Asteraceae) in the Iłża Foreland (Małopolska Upland – Wyżyna Małopolska). *Linosyris vulgaris* Cass. is a rare species in Poland. In the territory of the Przedgórze Iłżeckie (the Iłża Foreland) in years 2000–2001, the species has been found in Podgrodzie near Ćmielów and in Bałtów (ATPOL grid square: FE50 23, FE60 33). It grows in the xerothermic grassland of the *Festuco-Brometea* class.

LITERATURA

- DZIUBAŁTOWSKI S. 1922. O zbiorowiskach roślinnych godnych ochrony w Sandomierskiem i Opatowskiem. – *Kosmos* 47(1–3): 30–38.
- GLĄZEK T. 1977. *Stipa pulcherrima* Koch na skałkach wapiennych Podgrodzia koło Ćmielowa na Wyżynie Sandomierskiej. – *Fragm. Flor. Geobot.* 23(1): 39–44.
- GLĄZEK T. 1976. Ostnica Jana *Stipa joannis* na stoku doliny Kamiennej w Bałtowie Przedgórze Iłżeckie). – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 32(5): 50–33.
- GLĄZEK T. 1968. Flora kserotermiczna Wyżyny Sandomierskiej i Przedgórze Iłżeckiego. ss. 75. Wyd. Art.-Graf., Kraków.
- GLĄZEK T. 1994. Projektowany rezerwat stepowy „Panieńska Góra” na Wyżynie Sandomierskiej. – *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 50(2): 23–30.
- KONDRACKI J. 2000. Geografia regionalna Polski. ss. 441. Wyd 2. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

- KUCHARCZYK M. 2001. Distribution atlas of vascular plants in the Middle Vistula River Valley. ss. 395. Maria Curie-Skłodowska University Press, Lublin.
- MEUSEL H. & JÄGER 1992. Vergleichende Chronologie der Zentraleuropäischen Flora. 3. Karten, ss. 422–688. G. Fischer, Jena,
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 1995. Vascular plants of Poland – a checklist. – Polish Bot. Stud. Guideb. Ser 15: 1–303.
- MATUSZKIEWICZ W. 2001. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. Vademecum Geobotanicum 3. ss. 537. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. 22(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. ss. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

EDWARD BRÓŻ, *Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Akademia Świętokrzyska im. J. Kochanowskiego w Kielcach, ul. Świętokrzyska 15, PL-25-406 Kielce, Polska;*
RENATA PIWOWARCZYK i MARCIN NOBIS, *Instytut Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; piwowr@fagus.ib.uj.edu.pl., nobis@fagus.ib.uj.edu.pl.*

Przyjęto do druku: 22.07.2002 r.

Interesujące i ginące gatunki flory naczyniowej gminy Łędziny (Wyżyna Śląska)

Miasto i gmina Łędziny o ogólnej powierzchni 32,17 km² położone jest w południowo-wschodniej części województwa śląskiego. Teren badań należy do makroregionu Wyżyny Śląskiej (KONDRACKI 1988). Jest to teren płaski a jedyne naturalne wzniesienia stanowią Pagóry Jaworznickie, których najwyższym wzniesieniem występującym na terenie objętym badaniami jest Garb Łędziński o długości 5 km i szerokości 1,5 km (ŻMUDA 1975). Obszar gminy położony jest w zlewni rzeki Wisły. Szerszy opis badanego terenu znaleźć można w opracowaniach KOWALSKIEGO (1993, 1995) i SERAFINA (1998).

Intensywny rozwój przemysłu na terenie Górnego Śląska doprowadził do licznych przekształceń szaty roślinnej. W notatce zamieszczono gatunki ciekawe pod względem fitogeograficznym oraz te, które wydają się ważnymi relikdami naturalnej flory tego obszaru.

Badania terenowe prowadzono w sezonach 1999–2000 oraz wiosną 2001 r. Przy wyróżnianiu stanowisk zastosowano metodę kartogramu w skali 1 km zgodnego z siatką kartogramu ATPOL (ZAJĄC 1978). Analizowany obszar leży w obrębie czterech jednostek kartogramu o rozmiarach 10 × 10 km: **DF – 43, 53, 44, 54.**

Nazwy gatunków przyjęto za MIRKIEM i in. (1995) i umieszczono je w układzie alfabetycznym. Nazwy antropofitów poprzedzono gwiazdką *.